

A black and white photograph of a middle-aged man with a full grey beard, wearing a white t-shirt and a black smartwatch. He is looking down at a small white pill bottle with a green label that he is holding in his right hand. His left hand is near his chin, as if in thought. The background is plain white.

Drets, envelliment

i VIH

Programa de capaciació en drets civils, polítics i socials per a persones grans amb el VIH

WEBINAR 04
CATALÀ

Drets, envelliment i VIH, núm. 4 (2023)

El dret a la protecció de la salut de les persones grans amb el VIH: de la denegació de serveis sanitaris a la garantia d'una mort digna

Les persones grans amb el VIH poden enfrontar-se a múltiples desafiaments en termes de salut, incloent-hi l'estigmatització, la discriminació per edat i/o per estat serològic i la falta d'accés a recursos mèdics i suport social.

Totes les persones, sense importar la seva edat, orientació sexual, gènere, estat de salut o estat serològic, han de tenir igualtat d'oportunitats per a accedir als serveis de salut que necessiten. Així, la principal manera de contribuir a reduir les desigualtats en la salut i de tancar les bretxes en l'atenció mèdica és garantint una atenció sanitària sense discriminació i de qualitat.

L'accés a una atenció sanitària de qualitat pot millorar la qualitat de vida de les persones grans amb el VIH, perquè no sols contribueix a millorar la seva salut física, sinó també el seu benestar psicològic i emocional. La promoció de l'equitat, la justícia i el respecte dels drets humans en l'atenció mèdica o les cures sanitàries per a les persones grans amb el VIH és un compromís essencial per a construir una societat inclusiva i solidària en la qual totes les persones tinguin l'oportunitat de gaudir d'una bona salut, sense importar la seva edat o el seu estat de salut. D'aquí la importància de respectar i garantir el dret a rebre cures sanitàries de qualitat i sense discriminació.

Què entenem per cures sanitàries? Què abasta aquest concepte?

Les cures sanitàries, també conegudes com a atenció sanitària o atenció mèdica, es refereixen a una àmplia gamma de serveis i mesures proporcionats pels professionals de la salut i destinats a mantenir, millorar o restaurar la salut de les persones. Abasten diferents nivells d'atenció, des de l'atenció primària fins a l'especialitzada; i inclouen serveis com la prevenció, el diagnòstic, el tractament, les cures pal·liatives o la rehabilitació, entre altres. Per tant, **les cures sanitàries comprenen una àmplia varietat de serveis i mesures que tenen per objectiu mantenir i millorar la salut de les persones en totes les etapes de la vida i en diverses circumstàncies mèdiques.**

A què ens referim quan parlem del dret a rebre cures sanitàries de qualitat i sense discriminació?

Quan parlem del dret a rebre cures sanitàries de qualitat i sense discriminació, ens remetem a un principi fonamental dins dels drets humans que es refereix a la garantia que totes les persones, sense importar el seu origen, gènere, orientació sexual, raça, religió, estat de salut, discapacitat o qualsevol altra característica personal, tenen el dret d'accedir a una atenció mèdica de qualitat i a ser tractades de manera justa i equitativa en el sistema sanitari.

04 On queda recollit legalment aquest dret?

El dret a rebre atenció sanitària de qualitat a Espanya està recolzat per diverses lleis, regulacions i documents legals que estableixen els fonaments del sistema sanitari al nostre país. La normativa bàsica que recull aquest dret inclou la Constitució Espanyola; la Llei 14/1986, General de Sanitat; la Llei 41/2002, d'Autonomia del Pacient i Drets i Obligacions en Matèria d'Informació i Documentació Clínica; i les lleis autonòmiques que desenvolupen el dret a la protecció de la salut.

Totes aquestes normes garanteixen, en general, que l'atenció sanitària haurà de ser accessible i equitativa; que se'ns informará i sol·licitará el consentiment informat abans de qualsevol procediment mèdic, i que es garantirá la confidencialitat i la privacitat de la nostra informació mèdica, entre altres.

Què podem fer si tenim dubtes sobre l'atenció mèdica o el tracte que estiguem rebent?

A vegades, les persones amb el VIH viuen situacions d'estigma i discriminació, de falta de confidencialitat de la seva informació sanitària, de negligència en l'atenció, de falta d'empatia, o de limitació en la informació i l'accés a tractaments. Totes aquestes situacions poden incrementar-se quan les persones amb el VIH tenen una edat avançada.

Per aquest motiu, **en el cas de tenir preocupacions sobre la qualitat de l'atenció mèdica que estem rebent o davant situacions de vulneració dels nostres drets en l'àmbit sanitari, és important comunicar-ho al professional sanitari que ens ha atès, posar-ho en coneixement del centre en el Servei d'Atenció al Pacient, acudir als òrgans de regulació de la salut de la nostra Comunitat Autònoma o demanar assessorament legal quan així ho considerem.**

És important conèixer aquests tres drets:

01/ El dret a la segona opinió mèdica.

La segona opinió serveix per a donar una resposta en els casos que, després d'obtenir un diagnòstic o un tractament d'una malaltia, volem la valoració d'un especialista per a tenir una avaluació alternativa.

La segona opinió mèdica consisteix en l'emissió d'un informe en què consti el diagnòstic o la proposta terapèutica d'un/a pacient afectat/da per alguna de les malalties específicament regulades en la normativa de la Comunitat Autònoma, amb la finalitat de contrastar un primer diagnòstic o proposta terapèutica. L'informe el realitza un professional diferent del que va emetre el primer diagnòstic o proposta terapèutica. **La seva finalitat és contrastar i facilitar més informació al (o a la) pacient per a prendre una decisió sense desvincular-se de la primera consulta en què ha estat atès (o atesa).**

02/ El dret a les instruccions prèvies.

El document anomenat **Instruccions Prèvies** o “voluntats anticipades” o “Testament Vital”, és **aquell en què la persona major d'edat, sent capaç i lliure, pot manifestar de forma anticipada la seva voluntat en relació amb les cures i tractaments que desitja rebre**, amb l'objectiu que es compleixi en el futur davant circumstàncies en què no sigui capaç d'expressar aquesta voluntat. Aquest document és confidencial i preval davant l'opinió dels familiars.

Davant situacions de risc vital, aquestes instruccions poden manifestar-se en qualsevol suport que expressi la voluntat desitjada, i el metge haurà de registrar-ho en la història clínica del pacient.

En altres casos, les instruccions s'inscriuen en el registre corresponent de cada Comunitat Autònoma; per a això, serà necessari aportar els documents d'atorgament i d'inscripció de les instruccions, la còpia del document nacional d'identitat (DNI) de la persona que atorga les instruccions, així com el document designant a una persona o representant que, si és el cas, faci d'interlocutor amb l'equip mèdic.

La manera de realitzar-ho és per escrit, davant notari, o davant tres testimonis majors d'edat, o en els serveis d'atenció al pacient dels centres de salut.

03/ El dret a una mort digna.

La vida té diferents etapes i la mort n'és el punt final. Es tracta d'un succés irreversible la visió del qual moltes vegades ens incomoda o fins i tot atemoreix. Si bé és un estat natural que tots en algun moment passarem, el fet és que cada context personal és molt diferent a l'altre.

Morir constitueix l'última de les etapes de la biografia de cada ésser humà, i així com s'accepta que totes les persones tenen dret a gaudir d'una vida digna, també s'ha d'assegurar que totes tinguin dret a una mort digna.

Què entenem per una mort digna?

La intenció de tenir una mort digna o la bona mort és un concepte subjectiu, però es pot definir com aquella que es permet sense sentir dolor o el més mínim sofriment possible.

“Morir amb dignitat” és un dret de la persona, ja que la dignitat és inherent a l'ésser humà, pel simple fet de ser-ho, independentment de la seva condició (econòmica, política, religiosa, identitat sexual, etc.).

Viure dignament fins a l'últim moment suposa:

- Evitar/minimitzar el sofriment i aconseguir una mort tranquil·la i serena.
- Procurar un entorn tranquil, amb les cures i relació pròxima/càlida amb els o les professionals.
- Presència i acompanyament dels sers estimats.

Tot això amb el màxim respecte a les creences i valors de la persona i procurant el màxim suport i acompanyament per part dels professionals als sers estimats de la persona en el procés de mort. **Ajudar a morir dignament suposa també per part dels professionals de la salut no obstinar-se a preservar la vida i retardar la mort costi el que costi i a qualsevol “preu”. Quan la mort és inevitable, hem d'ajudar la persona a morir amb dignitat**, en els termes en els quals hem definit amb anterioritat.

Hi ha una llei? Està permès legalment?

Sí, es contempla en La Llei orgànica 3/2021, de 24 de març, de regulació de l'eutanàsia, i és la primera norma que legalitza i regula la pràctica de l'eutanàsia activa i del suïcidi assistit a Espanya. És, al seu torn, la sisena norma que existeix a nivell mundial en aquest sentit. Així les coses, es despenalitza la pràctica d'aquestes conductes, sempre que es compleixi amb les condicions i paràmetres establerts en la citada llei.

Com s'aconsegueix? Qui ens la pot concedir?

Per a rebre la prestació de l'ajuda a morir es requereix de la concurrència d'una sèrie de requisits. Quant als requisits personals, per exemple, **s'exigeix, en primer lloc, tenir la nacionalitat espanyola, residència legal a Espanya, o certificat d'empadronament que acrediti un temps de permanència en territori espanyol superior a un any.** En segon lloc, **s'exigeix que la persona sigui major d'edat, així com capaç i conscient en el moment de la sol·licitud.** En tercer lloc, **la persona que desitgi sol·licitar la prestació d'ajuda a morir haurà de tenir una malaltia greu i incurable, o un patiment greu, crònic i impossibilitant, certificat pel metge responsable.**

D'altra banda, en l'aspecte formal, es troba la informació assistencial i el consentiment informat per part de la (o del) pacient. En aquest sentit, la normativa estableix que serà necessari, d'una banda, disposar per escrit de la informació que hi hagi sobre el procés mèdic, les diferents alternatives i possibilitats

d'actuació, i, d'altra banda, prestar consentiment informat prèviament a rebre la prestació d'ajuda per a morir. A més, es requerirà la formulació de dues sol·licituds de manera voluntària i per escrit, o per qualsevol altre mitjà que deixi constància d'això, i que no siguin resultat de cap pressió externa, havent d'existir un marge de 15 dies entre ambdues.

La prestació d'ajuda per a morir es podrà realitzar en centres sanitaris públics i privats o concertats, i en el domicili. La persona que la sol·liciti té dret a estar acompanyada dels seus familiars i afins. És important ressaltar que té dret a desistir i no continuar amb la seva sol·licitud de prestació d'ajuda per a morir en qualsevol moment del procediment. Haurà de comunicar-ho al seu metge responsable i el procediment se suspendrà.

És fonamental que la persona que vulgui iniciar un procediment d'ajuda a morir compregui la totalitat de la informació, perquè pugui prestar la seva conformitat lliure, voluntària, conscient i en ple exercici de les seves facultats.

Vols saber més?

Punt d'informació sobre Drets, Envelliment i VIH
Contacta'ns!

Barcelona: 93 208 0845 / 667 662 551

Madrid: 683 280 312

consultas@gtt-vih.org

 Twitter: @gTtVIH

 Facebook: gtt.vih

 Skype: gttvih

  WhatsApp i Telegram: 667 662 551

www.gtt-vih.org

AMB LA COL-LABORACIÓ DE:

Clínica Legal
de la Universidad
de Alcalá

SUBVENCIONAT PER:

“Drets, envelliment i VIH” és un programa de capacitatció en drets civils, polítics i socials per a gent gran amb el VIH promogut pel Grupo de Trabajo sobre Tratamientos del VIH (gTt-VIH) en col·laboració amb la Clínica Legal de la Universidad de Alcalá. Aquest programa capacita les persones grans amb el VIH perquè coneguin els seus drets i puguin exercir-los, així com també els mecanismes legals de protecció i denúncia davant de potencials situacions de discriminació.